

οϊκέσθωσαν αἰστοί τε καὶ ἄπυστοι, μηδὲ προσρήματος γούν τινος ὑφ' ἡμῶν ἀξιούμενοι, ἕως οὗ παρέλθοι ἡ ἀνομία κατὰ τοὺς δούλους αὐτοῦ τὸ θεῖον παρακληθήσεται. Οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς τέλος ἐπιληθόμενος, ἢ συνέχων ἐν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτοῦ, μηδὲ προστιθείς τοῦ εὐδοκῆσαι ἔτι, ἀλλὰ πατάσων ἰᾶται καὶ θανατῶν ἐπιστρέφων ζωοποιεῖ».

Οὐδέποτε ἴσως ὁ συνδυασμὸς τῶν ἀναμνήσεων τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος μετὰ τῶν πεποιθήσεων τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τῶν δύο τούτων ἀκραδάντων κινῶν, ἐφ' ὧν στηρίζεται ὁ ὄλος βίος τοῦ νεωτέρου ἑλληνισμοῦ, ἐξεδηλώθη εὐκρινέστερον ἢ ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ τῆς τοῦ Νικήτα συγγραφῆς. Ἀλλὰ χαριεστέρα εἶναι ἢ εἰκῶν αὐτοῦ ἐν τῷ ἀκολούθῳ χωρίῳ, ὅπου ὁ Νικήτας ἱστορεῖ τὴν ραγδαίαν ὑπὸ τῶν δυτικῶν κατάκτησιν τῆς κυρίως Ἑλλάδος.

«Πρόεισι (τὸ βάρβαρον) εἰς πόλιν πρὸς Ἴσθμῷ κειμένην καὶ πάλαι ἀφνειόν, τὴν Κόρινθον, μεθίσταται πρὸς Ἄργος, περιπατᾶται τοὺς Λάκωνας, ἐς Ἀχαΐαν ἐνθεν προσβάλλει, ἐκ τοῦδε τὴν Μεθώνην μετέρχεται καὶ ὁρμᾷ πρὸς Πύλον τὴν πατρίδα Νέστορος, οἶμαι δ' ὡς Ἀλφειῷ ἐπιστάν, ἀρύσεται τοῦ ρείθρου καὶ λούσεται, καὶ μνήμην λήψεται παλαιοῦ χαρίεντος διηγήματος, καὶ μαθὼν τὸν ποταμὸν τῷ τῆς Ἀρεθούσης ὑγραινόμενον ἔρωτι, Σικελικῆς πηγῆς καὶ παῖδας Ἴταλῶν ποιιζούσης, δέδια μὴ καὶ αὐτὸ τυραννῆσαν τὸ ὕδωρ γράψει καθ' ὑγρῶν καὶ δι' Ἀλφειοῦ τοῖς ἐκ τοῦ γένους ἐκείσε διασαφήσειε τὰ καθ' Ἑλλήνων ἀνδραγαθήματα. Ἄλλ' ὦ Ἑλλην ποταμὲ Ἀλφειέ, ῥεῦμα ῥέον δι' ἄλμης πότιμον, ξενίζον ἄκουσμα, ἐμπύρευμα ἔρωτος, μὴ δὴ τὰ ἑλλήνια δυσπραγῆματα τοῖς ἐν Σικελίᾳ βαρβάροις διατρανώσειας, μηδ' ἔκλυστα θεῆς ὄσα οἱ ἐκ σφῶν ἐπιστρατεύσαντες Ἑλλήσι, καθ' Ἑλλήνων ἐμεγαλουργήσαν, ἵνα μὴ χοροὶ στῶσι καὶ παιᾶνες ῥεσθῶσι, καὶ πλείους κατάρωσιν οἱ διάφοροι. Βραχὺ τι ἐπίμεινον. Ἄλλο πρόσαλλος ἢ μάχη, πεπτευτὰ τὰ ἀνθρώπινα, καὶ νίκη ἐπαμείβεται ἄνδρας. Οὐδ' Ἀλεξάνδρου φασὶ τὰ ἐπὶ πᾶσιν ἀπρόσκοπα, οὐδ' ἀδιάπτωτος ἢ τύχη παράπαν τοῦ Καίσαρος».

Ἄλλ' ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν Μιχαὴλ Χωνιάτην. Ὅσον εὐγενεῖς, ὅσον ζωηραὶ καὶ ἂν ἦσαν αἱ συγκινήσεις τὰς ὁποίας παρῆγεν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἡ θέα τῆς πόλεως, τῆς ὁποίας ἤδη προΐστατο, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν δὲν ἐλησμόνει τὰ ἱερά καθήκοντα τὰ ὁποῖα ἦτο ἰδίως ἐπιτετραμμένος νὰ ἐκπληρώσῃ, στηρίζων τὴν πίστιν κατὰ τῶν ἀδιαλείπτων πειρασμῶν τῆς ἀδιαφορίας, τῆς ἀμαθείας, τῆς κακίας, παραμυθῶν συμφορὰς ἀναποσπάστους ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, καθοδηγῶν καὶ νουθετῶν τὸν ὑπ' αὐτὸν τειραγμένον πολυάριθμον κληρὸν. Καὶ ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν σφζομένων αὐτοῦ λόγων καὶ ὁμιλιῶν διεξήγαγεν εὐγλώττως καὶ εὐλαβῶς τὰ ποικίλα ταῦτα ἔργα. Οὐδὲ περιορίσθη εἰς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴν ἀρμοδιότητα. Ἡ ὁσημέραι αὐξοῦσα ἀνωμαλία τῶν πραγμάτων ἠνάγκασεν αὐτὸν πρὸς τούτοις νὰ συνηγορήσῃ μὲν παρὰ τοῖς ἰσχυροῖς τῆς γῆς ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐκείνης, τῆς ὁποίας ἦτο ὁ ἐκ Θεοῦ τειραγμένος προστάτης καὶ κηδεμῶν, νὰ ὑπερμαχήσῃ δὲ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ ὡς στρατηγός, καθάπερ πάλαι ποτὲ ὁ Συνέσιος τῆς Κυρήνης, καὶ ὅπως ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς, τοσοῦτοι ἀρχιερεῖς ἐπρωταγωνίστησαν ὑπὲρ τῶν ποιμνίων αὐτῶν.

Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῆς περιφερείας αὐτῆς, τὸ ὄριον τῶν Ἀθηνῶν, ἐνέμετο τότε, ὡς καὶ ἄλλοτε εἶπομεν, ποικίλα προνόμια. Δὲν ἀπελάμβανε μὲν πλήρη φόρων ἀτέλειαν, ὡς ἐρρήθη ὑπὸ νεωτέρων τινῶν, ἀλλ' ἦτο ἀπηλλαγμένη πάσης δικαιοδοσίας τοῦ στρατηγοῦ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ στρατηγὸς οὗτος οὐ μόνον οὐδεμίαν δικαστικὴν ἠδύνατον νὰ ἐνασκήσῃ αὐτόθι ἐξουσίαν, ἤτις ὑπὸ μόνων τῶν ἀρχόντων τῆς πόλεως διεξήγετο, ἀλλ'

